

A szentlélek munkássága.¹

(Pünkössti egyházi beszéd.)

Irta: **Kolemen Árpád** lelkész.

Csel. II. 1—11.

„Mikor a pünköszt napja eljött volna, valának mindnyájan egy akarattal együtt“. Elvonulva a világtól, a mindennapi élet gondjaitól, Jézus tanítványai is ünnepet szentelnek az Úrnak. A bizalmas együttlét, a magukbamélyedés zavartalan pillanata egy közös szent ügyre irányítja gondolataikat. Az ünnep tulajdonképeni tárgya, a sinai hegyen való törvényadás emléke, Jézus életének s tetteinek sokkal kedvesebb s vonzóbb emlékei mellett egészen elmosódik lelkükben. Gondolatban újra átélik a letűnt boldog időket. Mintha csak újra közöttük volna szeretett mesterük; mintha csak színről-szinre látnák s ismét hallanák szívhez szóló tanításait: visszaemlékezésük oly élénk, oly tiszta. Kedves emlékeik közé nem vegyül egy busító, egy csüggesztő gondolat sem. Többé már nem a megfeszített, de az új életre támadt Krisztus tölti be egész benső világukat. Többé már nem az elhagyatás fájdó emléke borong szívök felett, de a búcsuzó Jézus vigasztaló biztatásai csendülnek meg füleikben: „Nem hagylak árván titeket“; „én kérem az Atyát és más vigasztalót ad, hogy veletek maradjon mindörökké“. Többé már nem egy hatalmas, a Dávid korára emlékeztető fényes földi birodalomról álmodoznak, de Isten országának eljövételéről, megalapításáról gondolkoznak.

És ime, amint emlékeznek, gondolkoznak; amint emlékeiket, gondolataikat közlik egymással; amint szent ügyük jövő diadalába vetett hitük erős meggyőződéssé válik

¹ Pályadíjat nyert az 1903. évi pályázaton, megjelent a Keresztény Magvető 1904. évi 2. füzetében.

lelkükben: „Nagy hirtelenséggel lőn az égből, mint egy sebesen zúgó szélnek zendülése, mely eltélé az egész házat, amelyben ülnek vala. És látának kettős tüzes nyelveket és üle mindenikre azok közül. Megtelének pedig mindnyájan szentlélekkel és kezdének szólni más nyelveken, amint a szentlélek ad vala nekik szólniok“.

Ime, ker. hivek, a szentlélek kitöltésének, az egyszerű tanítványok apostolokká való felavatásának nagyszerű története. Megragadó esemény ez; méltó arra, hogy vele e szent ünnepnapon komolyabban foglalkozzunk. És amidőn az első pünköszt ez emlékezetes történetén magasztos gyönyörrel telik el lelkünk, önként jő ajkainkra a kérdés: vajjon a szentlélek működése csak egy meghatározott időre, térre és csak bizonyos kiváltságolt személyekre szorítkozott-e?

A világtörténelem fényes lapjai, az egyesek és nemzetek életének ottan ottan kimagasló eseményei, az önfeláldozó szeretetnek, a közügyek iránti érdeklődésnek minden időszakban való fenséges megnyilatkozásai arról tesznek bizonyosságot, hogy a szentlélek munkássága folytonos, egyetemes, mindenekre kiterjedő, mint amily egyetemes és örök maga az isteni gondviselés. Nekem tehát az a meggyőződésem, hogy a szentlélek nemcsak az apostolokban volt munkás, hanem munkás lehet bennünk és általunk is. Munkássága nézetem szerint abban nyilvánul, hogy:

1. Lelkesíti szívünket.
2. Más nyelveken, más szellemben szólaltatja meg ajkainkat.
3. Nemes tettekre buzdítja akaratunkat.

Jertek, ker. hivek, s az alatt, míg a szentlélek munkásságáról szívem teljességéből s a legjobb akarattal igyekszem szólni előttetek, ajándékozhatok meg szives figyelmetekkel.

I.

Kétségtelenül igaz az, hogy minden erőnek, eszmének vagy gondolatnak meg van a maga hatása a természeti és lelki világban. De nem kevésbé igaz az is, hogy ugyanannak az erőnek, eszmének vagy gondolatnak más és más

hatása lehet a különböző viszonyok és emberek szerint. Állításom igazolására példát hozok fel. Ki ne tapasztalta volna, hogy az áldott nap egyaránt szórja termékenyítő sugarait az egyes szántóföldekre. És mégis nem azt látjuk-e, hogy míg az egyik gazda földjén dús kalászatokat ringat a szél, a másikon a szegényes termést is gyom és dudva veri fel? Ki ne tapasztalta volna, hogy egy kis virágnak, mely szinpompájánál és kellemes illatánál fogva elég alkalmas szemünk, szívünk gyönyörködtetésére, mily különböző becse és értéke van a különböző érzésű emberek előtt? Az egyik észre se veszi, figyelemre se méltatja, vagy gondatlanul eltapossa; míg a másik örömmel lehajol hozzá, gyöngéden leszakítja, odatűzi a szíve fölébe, s hosszasan elgyönyörködik Istennek e kedves alkotásában. A haza eszméje egyike azoknak az eszméknek, amelyek leginkább föllelkesíthetik a szívet, s tetteire buzdítják az akaratot. S mégis, mikor e hon, e közös édes anya szenved s áldozatot kíván: gyermekei között nincsen-e elég háládatlan szívű? Miért van ez? Azért, mert valamint az eső és napsugár termékenyítő ereje csak a gondosan megművelt talajon teszi dússá a vetéseket: úgy a legszentebb eszméknek, gondolatoknak is csak a nemes és tiszta lelkekre lehet üdvös hatása.

Igy vagyunk a szentlélekkel is, ker. hivek. Meg vagyunk győződve arról, hogy a szentlélek, mint Istennek ereje, jóra vezérlő segedelme, ma is éppen úgy lelkesítheti a szíveket, mint hajdan: meg vagyunk győződve, hogy a szentlélek ma is ugyanaz az isteni erő, melyről írva van: „kitöltök az én lelkemből minden testre, és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok“; amely Jézusnak mérték felett adatott, s az apostolokat, amaz első pünköszt ünnepén szokatlan lelkesedésre, az evangéliumnak bátor és hathatós hirdetésére ragadta. És mégis, nem kell-e fájdalommal tapasztalnunk, hogy aránylag mily kevesen vannak napjainkban, akik igazán tudnak lelkesedni? „Mikor az Úr kibocsátja az ő lelkét, megújulnak mindenek és megújítja a földnek színét“: lombot hajt az erdő, virágba borul a mező, s „a gerlicének szava hallatik a mi földünkön“. Ellenben az emberek között, mint a terem-

tés koronái közt, nincsenek-e akárhányan, akik Isten lelkének folytonos érintésére sem ébrednek új életre? Honnan van ez? Talán a megélhetési viszonyok, a létfenntartás küzdelmei nehezebbek, sulyosabbak ma, mint régen? Meglehet. De én egyszer tapasztaltam, hogy a kis kunyhóban lakó s mindennapi kenyerét verejtékes munkával kereső szegény sokszor nagyobb buzgóságot tanúsított a közügyek iránt, mint a sok vagyonnal bíró, fényes patotában élő dúsgazdag. Honnan van hát? Talán a lelkesedés tárgyai kevesebbek s kevésbé vonzó napjainkban, mint hajdan? Nem hiszem, mert a történetek könyvét olvasva arról győződtem meg, hogy sohasem volt korszak, mely emberbaráti intézményekben, nagy és nemes célokat szolgáló erkölcsi és társadalmi mozgalmakban, törekvésekben oly gazdag lett volna, mint éppen a mi korunk.

Tehát ne itt, ne ezekben a külső körülményekben keressük a lelkesedés hiányának igazi okait, hanem keressük ott, ahol valósággal vannak, saját magunkban. Valljuk meg őszintén, hogy oly vágyakkal és gondolatokkal vagyunk eltelve, amelyek kizárják a szentléleknek szívünkre való lelkesítő hatását. Avagy lehet-e szó igazi, nemes lelkesedésről ott, hol a közérdek lelke helyett az önérdék szelleme foglalja el a szíveket? Lehet-e szó igazi, őszinte buzgóságról, hol a hidegség, részvétlenség, közönyösség nem engedi lángrollobanni a szent ügyek iránti érdeklődés szikráját? Lehet-e szó igazi, magasztos fellángolásról, hol a hiuság, fényűzés, testi vágyak és érzéki gyönyörök tombolva ülnek diadalmat az egyszerű és szelid erkölcsök romjai felett? Avagy várhatjuk-e reményteljesen, hogy a szentlélek szelid galamb képében reánk szálljon, amikor mi magunk durvák és szívtelenek vagyunk embertársaink iránt? Várhatjuk-e bizalommal, hogy Istennek lelke, mint egy sebesen zúgó szélnek zendülése, átjárja, felfrissítse benső világunkat, ha mi magunk nem törekszünk arra, hogy új és nemes szellemmel, új és nemes erkölcsi tartalommal töltsük meg lelkünket? Avagy magok az apostolok is, ha amaz emlékezetes pünköszt ünnepén világi gondolatokkal vannak eltelve; ha az egyiket a halálszat, a másikat a vámszedés gondja foglalja el: vajjon

vehették volna-e a szentlélek ajándékát? Bizonyára nem, ker. hivek.

Azért, ha azt akarjuk, hogy mi is részesüljünk a szentlélek ajándékából; ha azt akarjuk, hogy magasztos lelkesültséget érezzünk a szent és igaz ügyek iránt: mindenekelőtt tegyük tisztává keblünket, tegyük alkalmassá szívünket az Isten lelkének befogadására. Hiszen Péter apostol is előbb megtérésre, újjászületésre, régi bűneinek, vétkeinek elhagyására hívja fel hallgatóit, s csak azután helyezi kilátásba számukra a szentlélek ajándékának vételét. Elismerem, hogy a megtérés, az újjászületés munkája szerfölött nehéz feladat, mert sok esetben már csaknem természetünkkel vált régi és rossz szokásoktól és hibáktól kell megszabadulnunk; nem mondom, hogy ez egy pillanat műve volna csupán. De hát a földművesnek nem kell-e szokszor évekig törődni, fáradni, verejtékezni, míg a tövissel és bogáncskóróval benőtt parlagot termőfölddé változtathatja? S mégis örömet végzi nehéz munkáját a várható haszon reményében.

A mi szívünk tövisei, bogáncskórói: az önzés, közönyösség, érdektelenség, a nemtelen vágyak és szenvedélyek. E gyomok kiirtásának munkájához kezdjük hozzá még ma, de aztán folytassuk is lankadatlan kitarással mindaddig, míg teljesen tisztává, a szentlélek méltó templomává tehetjük szívünket. És higgyétek el, ker. hivek, hogy munkásságunk szép és boldogító jutalma el nem marad: bételünk mi is szentlélekkel. Érezni fogunk fenséges mámort, magasztos ihletettséget, mellyel a világnak semmiféle gyönyörözete föl nem ér; érezni a jó, nemes és igaz eszméknek, a magasabb vágyaknak és szentebb törekvéseknek hevítő erejét lelkünkben; szóval, érezni fogjuk a szentlélek lelkesítő hatását szívünkben, s kezdünk szólani más nyelveken, más szellemenben, amint a szentlélek ád nekünk szólanunk.

II.

Bármely eszme vagy gondolat csak úgy válhatik az emberiség közkincsévé, hogy egyetemes és örök igazságot foglal magában. Az ilyen eszme vagy gondolat lelkünk örök

tulajdonaival rokon, s szívünk magasabb vágyaival, szentebb óhajtaival a legszebb összhangzásban van. Innen van, hogy az ilyen gondolat, mikor halljuk vagy olvassuk, azonnal megragadja figyelmünket, könnyen megértjük azt, s csakhamar lelkünk kincsévé válik, bármely nép keblében született is különben. Innen van, hogy az ilyen eszme nem marad egy helység, egy nemzet kizárólagos tulajdona, nem szorítkozik egy ország határaitra. Innen van, hogy az emberiség nagy prófétái, költői, művészei, kik az örök szépet és örök igazat szólaltatják meg műveikben, oly könnyen megtalálják a szívekhez vezető utat.

A Krisztus evangéliumának hitelvei, erkölcsi oktatásai szintén ily nagy és nemes, mindenkit egyaránt érdeklő egyetemes és örök igazságokat foglalnak magokban. Ezért van, hogy amikor Jézus tanításait a magok hamisítatlan tisztaságukban s igaz lelkesedéssel hirdetjük, mindenkinek a tulajdon édes nyelvén, a szív és lélek nyelvén szólunk, amelyet bárki is könnyen megérthet.

És kérдем: e magasztos evangéliumi igazságok első hirdetésére és terjesztésére kik lehettek volna hivatottabbak, mint éppen Jézus közvetlen követői, az apostolok? És mikor lehettek volna alkalmasabbak, mint a pünkösti ihletettség pillanataiban? És mi módon hirdethették volna sikeresebben, mintha a régítől eltérő más nyelveken, más és új szellemen prédikáják az új igazságokat? Mert teljesen meg vagyok győződve arról, hogyha Péter apostol a különböző tartományokból összegyűlt népsokaság előtt a Mózes törvényét kezdi magyarázni; ha régi nyelven és régi szellemen azt hirdeti, hogy Istennek egyedül a zsidó nép különös kedveltje, és minden más nemzet ki van zárva atyai jóságából; ha azt hirdeti, hogy szeresd honfitársadat, de gyűlöld az idegent: meg vagyok győződve arról, hogy beszéde nem lelkesedést, de éppen gyűlöletet és ellenszenvet támasztott volna hallgatóiban. Neki más nyelveken, más szellemen, egyetemes és örök igazságokat kellett hirdetnie, hogy édes visszhangot kelthessen a szívekben.

És ime, amint megszólal a szentlélek közérthető

nyelvén; amint az igazság meggyőző erejével prédikálja Istennek végtelen jóságát, mely kiterjed az emberiség millióira rang-, nemzet- és valláskülönbség nélkül; amint hirdeti a Jézus Krisztust, a ki megfeszített, de feltámadott; aki az emberiségnek vezére, tanácsadója, sőt jó barátja, igaz testvére, mert evangéliumában egyetemes testvériséget tanított; amint hirdeti a szentlelket, mint Istennek erejét, az igazságnak lelkét, amely szívet tisztít, értelmet világosít és lelket nemesít: a hallgató sokaság arca kigyúl, lelke szent mámmal telik el, s magasztos lelkesültséggel teszi fel a kérdést: „Mit cselekedjünk atyámfiai, férfiak?” S Péter apostolnak megtérésre hívó szavai után mintegy háromezren megkeresztelkednek azonnal.

Ime az Isten lelkétől ihletett apostoloknak más nyelveken és más szellem által való nagyszerű pönkösti diadala!

E magasztos esemény emlékeitől áthatva, fordítsuk figyelmünket egy kissé önmagunkra, ker. hivek. Kérdezzük meg lelkiismeretünket: vajjon az Úrnak ama lelke, amely más nyelveken, más szellemben szólaltatta meg az apostolokat, munkás-e bennünk és általunk is? Oh bizony, ha egy tekintetvet vetünk korunk társadalmára; ha kutatjuk azokat az eszméket, vágyakat és törekvéseket, amelyek érzelem- és gondolatvilágunkat irányítják; ha vizsgáljuk az egymással való érintkezés kifejezőmódját, hangját, nyelvét: szomorúan kell tapasztalnunk, hogy az emberek nagy tömege még ma is szivesebben hódol a világnak, mint az Isten lelkének.

Hiszen a közélet intező köreiben, a tanács- és gyűlés-terekben, ma is az az áldatlan hang járja, ami régen; az érdekharcoknak és párttusáknak ma is ugyanaz a szenvedélye lobog a vitatkozásokban, ami az előző korszakokban; vagy pedig — korunk szellemének megfelelően — a kétszínűség sima, behizelgő, alkalmazkodó nyelvén szólanak sokan, nem törődve a szív őszinteségével, a lélek valódi igazaival.

Hiszen a hitélet terén ma is vannak képmutatók, akik benn a templomban az őnhittség, az elbizakodottság dicsekvő hangján így imádkoznak: „Isten! hálákat adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint ama másik felekezet hivei”, s

emellett künn az életben a vallási villongások áldatlan tüzeit szítják a más hitet vallók között.

És vajjon, amikor mi e szent hajlékban összegyűlve imádkozásra kulcsoljuk kezeinket, a földies vágyak és gondolatok nem zavarják-e meg szent foglalkozásunkat? Vajjon lelkünkben fakad-e imánk és valóban azt érzi-e szívünk, amit ajkunk elrebeg? Mert ha nem, akkor imádságunk szava nem egyéb, mint: „zengő érc és pengő cimbalom”; akkor nem „lélekben és igazságban” imádjuk az Istent.

Avagy a társadalmi élet találkozó helyein az irigység és rágalom nyelve nem törekszik-e beszennyezni a legtisztább jellemet, s békés szomszédok, jó barátok közt nem támaszt-e sokszor szakadást, meghasonlást, ellenséges viszonyt?

Pedig lássátok, ker. hivek, mennyivel szebb és megnyugtatóbb képet mutatna a társadalom, ha e megszokott, közönséges szólásmódoktól eltérőleg, minden egyes ember más nyelveken, más szellemben, azaz a tiszta szív és önzetlen lélek mindeneket megnyerő, mindeneket egyesítő és mindeneket kibékítő hangján szólana? Mily boldog lenne a családi élet, ha a házastársak a perpatvar, a viszálykodás haragot és gyűlöletet szító hangja helyett a gyöngéd szeretetnek, az odaadó bizalomnak szeliden zengő nyelvén szólnának egymáshoz!

Mily szép és boldogító lenne a testvérek, a rokonok közötti viszony, ha az osztálypercek és örökségi versengések által kiélesített ellentéteket az egyetértés áldott lelke simitná el!

Mily áldott lenne a hitélet, ha a különböző vallásfelekezetek sértő nyilatkozatok helyett a kölcsönös tisztelet- és szeretetnek bizalmát ébresztő nyelvén érintkeznének egymással!

És miért ne lehetne ez így közöttünk ker. hivek? Hiszen az Isten nem az önzésnek, haragnak és boszúállásnak, de az igazságnak, erőnek, szeretetnek és józan elmének lelkét adta nekünk is, mely szívünk érzéseit megtisztítja, s ajkainkat nemes szellemben szólaltatja meg. Csak arra legyünk kiváló figyelemmel, hogy az Úrnak eme lelkét anyagi érdekeinkkel, önző törekvéseinkkel és rideg számításainkkal magunkban meg ne oltuk, el ne homályosítsuk, hanem

őrizzük meg eredeti fényében és tisztaságában, hogy igazi pünkösti szellem lengjen át, hassa át, teremtsen újjá egész lelki életünket.

Azért, ker. hiveim, aki eddig talán a hazugság, az ámtás nyelvén rászédted, megcsaltad embertársaidat, gondold meg, hogy az Isten szívedbe lát, s végre az emberek is rájönnek hamisságodra, s általános megvetés lesz osztályrészed; hidd el, hogy az igazság és őszinteség útja sokkal rövidebb út s hamarabb elvezet a szerető szívekhez, mint a fufangosság tekervényes ösvényei!

És te, aki talán a rágalom, az emberszólás mérgezett nyilaival nem egy sebet ütöttél a becsületes lelkeken, ne feledd, hogy minden jogtalanul okozott sérelem, minden ártatlanul kiontott könnycsepp az égre kiált boszuért!

Ha ti, hű és igaz keresztények, akik a szentlélek üdvös hatásának engedve eddig is fenköltén gondolkoztatok, nemesen éreztetek és szóltatok, őriztétek meg jellemetek tisztaságát továbbra is, hogy általatok terjedjen az igazság, szeretet és béke országa e földön. Én hiszem, ha mindnyájan így érzünk, gondolkozunk; ha mindnyájan ily szellemben és nyelveken szólunk: a szentlélek nemes tettekre buzdítja akaratunkat

III.

A szó, a beszéd, a lelkesedés bár szép és becses tulajdonai az embernek, de mégsem elégségesek arra, hogy belőlük bárkinek is a valódi értékét meghatározhassuk. „Minden fa az ő tulajdon gyümölcséről ismertetik meg”, mondja Jézus. És ez valóban úgy is van. Mert egy első virágzású fának hasznát, becsét ki állapíthatná meg, amíg gyümölcsét nem látja? Hiszen az időjárásnak egy szeszélyes fordulata, egy éjszakai fagy még virágjában semmivé teheti a várható termést.

A szó, a beszéd, a lelkesedés a mi lelki életünk fájának virágai; e szép virágokban gyönyörűségünket találhatjuk, de mindaddig, amíg gyümölcsökké nem érnek, amíg tettekké nem válnak, biztos következtetést nem vonhatunk belőlük embertársaink jellemére. Mert ki tudja, valamely

váratlan körülmény folytán holnap nem cselekszel-e éppen ellenkezőt azzal, amit ma szép szóban és beszédben megígérsz? És ki tudja, a sors változó szelének egy hűvös érintésére a következő pillanatban nem lobban-e ki lelkesedésed lángja, mely most kebledet hevíti? Mint a fát gyümölcséről, úgy az ember valódi értékét tetteiből ismerhetjük meg. A rossz tettek gonosz szívre, a nemes tettek nemes jellemre vallanak.

De hát mely cselekedetek azok, amelyeket nemes tetteknek mondhatunk? Nézetem szerint azok, amelyek tiszta önzetlen lélekből származva, szent és üdvös célok szolgálatára irányulnak. Mert ne feledjük, ker. hivek, hogy nem minden tett, amit a világ szépnek és jónak nevez, egyszermind nemes tett is.

Az elorzott kincset hiába teszed le akár a templom oltárára is, gonosz teted nem válik ezáltal nemessé: a cél nem szentesíti az eszközöket. A dúsgazdag ember, aki mások romlásán emelkedett fel, akár ezeket áldozhat valamely szent ügy javára: látszólagos jó cselekedete nagyon is közönséges tett marad; mert sokkal több embert döntött nyomorba, s juttatott koldusbotra, mint amennyit áldozatával a közjó emelésén lendíthet. Vannak emberek, akik azért tesznek, azért áldoznak, hogy nevök minél szélesebb körben visszhangozzék. Az ilyeneket pusztán a hiuság, a dícsvágy, a világ lelke indítja cselekvésre. „Bizony mondom nektek, hogy elvették jutalmukat”. Vannak ismét mások, akik apró, kevésbe kerülő szivességet tesznek ugyan embertársaikkal, de csak azért, hogy olcsó jótéteményük után százszoros kamatot nyerjenek. Az ilyenek törekvését az önérdek sugallja: tettük nem nemes tett. Valójában tehát csak azt a cselekedetet mondhatjuk nemesnek, amely tekintet nélkül jó barátokra vagy ellenségre, vallásra vagy nemzetiségre, önzetlenül, haszon és jutalom reménye nélkül mindenkit egyaránt részesíteni óhajt a maga áldásaiban.

Itt önként merül fel lelkünkben a kérdés: hol és mikor gyakorolhatjuk nemes tetteinket? E kérdésre a feleletet megadja maga az élet. Mert amíg e földön lesz könny és

fájdalom, nyomor és inség, szent és igaz ügy, addig nem fog hiányozni a tér és alkalom se a jó tettek véghezvitelére. Én nem egy ily alkalmat látok lelki szemeimmel, s hála legyen a Gondviselésnek, habár nem nagy számmal, de látom az Isten lelkétől ihletett nemes szívű emberbarátokat is . . .

Amott egy férfi, akinek egész évi termését tönkretette a jégeső és vizáradat: úgy maradt, mint a megszedett szőlővessző, s kétségbeesve néz a bizonytalan jövő elé. De ime, megdobbannak, föléreznek a nemes szívek, megindul a könyörületesség mentő munkája: s a fölsegített család minden tagja hálaimát rebeg a gondviselés áldott Istenének. E jókedvű adakozókban a szentlélek, mint a könyörületesség lelke munkálkodott. Itt jön egy kis árva: szívét bú tölti el, könnyei végig peregnek arcán, hisz' egyedül, elhagyatva áll a világban. De ime, egy édes anya közelít feléje, karjaira veszi, könnyeit letörli, s nyájasan szól a kis ártatlanhoz: „ne sirj gyermekem, jer velem, anyád helyett anya leszek“. Bizony mondom nektek, hogy e nemes szívű nőben az Isten lelke, mint a gyöngéd szeretet lelke megnyilatkozott. Amott az útszélen fekszik egy véresre vert, mindenéből kifosztott útas; rokonai, ismerősei közül többen látják, de ügyet se vetve rá, szívtelenül tovább mennek; azonban jő egy a többi között, aki nem rokon, nem barát, nem is magyar, hanem idegen nemzetbeli; odamegy az elesetthez, fölemeli, sebeit gondosan bekötözi, szállással és gyógyszerrel ellátja, s míg teljesen föl nem épül, nem bocsátja el házából. Ime az igazi felebarát, kiben az irgalom lelke jótékonyan hat és működik. Amott a nevelésügy számára egy iskolát építenek közadakozásból; a vagyonosabb és tehetősebb emberek adnak a sokból sokat; azonban jön egy szegény özvegy asszony, akinek összes vagyona csak egy néhány fillér, de azt kész szívvel adja a közügy javára. Bizony mondom nektek, hogy e szegény asszony áldozata valamennyi között a legnemesebb tett, mert ő mindenét adta. Ime az Isten lelkének munkássága ez áldozatkész nemes lélekben.

Ime egy pár alkalom, ker. hívek, a nemes tettekre útmutatásul. Többnek felsorolásával nem is fárasztom szíves figyelmeteket. Akinek füle van a hallásra, szeme a látásra és szíve az érzésre, megtalálja az önként kínálkozó tért és alkalmat jó cselekedeteinek gyakorlására. Csak az a fődolog, hogy éber figyelemmel és jóindulattal kísérjük a magán- és közélet jelenségeit. És mikor egy jó alkalom kínálkozik, ne tündödjünk, ne fontolgassuk hosszasan; mert amint egy nagy költő mondja: „A tett halála az okoskodás“. Sohase engedjük át magunkat a kishitűségnek, a csüggettségnek: mert aki magát elhagyja, az a szentlélektől is hasztalan várja a segédelmet. De másfelől az is igaz, hogy ahol öntörekvés, pezsgő élet és elevenség mutatkozik, ott jelen van az Úrnak lelke, mely minden szent ügyet diadalra segít. Ne csüggeszzen el titeket, ker. hívek, az a tudat, hogy szegénységek miatt nem tehettek annyit, amennyit óhajtanátok. Gondoljátok meg, hogy valamint egy virágcsokor becse leginkább attól függ, hogy kitől és milyen érzésektől kísérve kaptuk azt: úgy a nemes tett értékét is nem annyira annak nagysága, mint inkább szívünk tisztasága, lelkünk önzetlensége határozza meg. Jusson eszetekbe, hogy az első keresztények sem voltak gazdagok, de azért „foglalatosok valának javaiknak egymással való közlésében, a kenyérnek megszegésében és a könyörgésekben“.

Imádkozzunk és áldozzunk mi is: tegyünk és munkálkodjunk csöndben, zajtalanul, de csüggedetlenül, tudván azt, hogy nemes tetteinkben az Isten lelke segít; bizva abban, hogy „a mi Atyánk, aki néz reánk titkon, megfizet nekünk nyilván“.

Úgy van az, ker. hívek! „A mi mennyei Atyánk megfizet nekünk nyilván“. Megajándékoz minket az ő szentlélekével. Vajha e drága ajándékot megnyerve, igaz értéke szerint meg tudnók becsülni; vajha soha meg ne oltanók magunkban, hogy melege buzdítaná fel szívünket, ereje ihletné meg ajkainkat, hatása nyilvánulna tetteinkben, áldása láttatnék meg egész életünkön! Ámen.